

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПИЛИПА ЧОРНОГО В ЮГОСЛАВІЇ (за матеріалами його архівно-слідчої справи)

На основі документів і матеріалів архівно-слідчої справи, що зберігається в Галузевому державному архіві Служби безпеки України, висвітлено головні віхи біографії та громадсько-політична діяльність одного з провідних діячів української політичної еміграції в Югославії міжвоєнного періоду Пилипа Чорного. Акцентовано увагу на його діяльності на чолі Української громади «Кобзар» у місті Смедерево і Союзу українських організацій Югославії, як представника Військового міністерства УНР в еміграції в Югославії та участі в об'єднанчому русі української еміграції в Європі. Зроблено висновок про те, що архівно-слідча справа П. Чорного є важливим джерелом не тільки щодо його біографії, але і з історії українських громадських організацій у цій країні. Подана ним інформація загалом відповідала дійсності та різнилася лише у деталях (щодо дат і прізвищ). Незважаючи на те, що важливі аспекти своєї політичної діяльності та заходів української політичної еміграції в Європі взагалі й Югославії зокрема П. Чорний приховав, це не допомогло йому вижити. Через місяць після арешту його передали Відділу захисту народу Югославії, а 30 червня 1940 р. розстріляли. 1998 р. в Україні Пилипа Чорного реабілітували.

Ключові слова: архівно-слідча справа, допит, Пилип Чорний, СМЕРШ, Українська еміграція, Югославія,.

Серед когорти провідних діячів української політичної еміграції в Королівстві сербів, хорватів і словенців (КСХС, з 1929 р. – Югославія) поважне місце належить Пилипу Чорному. Незважаючи на те, що в науковій літературі з історії української еміграції його ім'я неодноразово згадувалося щодо Української громади *Кобзар* у Смедерево, Союзу українських організацій Югославії (Козлітін, 1996, Наріжний, 1999, Власенко, 2017), причетності до Військового міністерства УНР в еміграції (Власенко, 2021),

участі у громадському та культурному житті української еміграції (Власенко, 2012, Гула, 2018, Власенко, 2020а), взаємин з югославською владою (Власенко, 2019а) та російською еміграцією (Власенко, 2019b), дотепер бракує праць біографічного характеру. Невідомою була і доля громадського діяча після приходу до Югославії червоної армії. Нещодавно виявлена у Галузевому державному архіві Служби безпеки України архівно-слідча справа Пилипа Чорного проливає світло на деякі сторінки його біографії та долю після арешту радянською спецслужбою СМЕРШ (*Смерть шпионам*). Саме тому автор поставив собі за мету окреслити головні віхи біографії Пилипа Чорного крізь призму його архівно-слідчої справи.

Внаслідок Белградської операції, що відбулася 29 вересня – 20 жовтня 1944 р., силами червоної армії, Народно-визвольної армії Югославії та болгарської армії більша частина Сербії та Белград були звільнені від німецьких окупантів. Невдовзі там почали діяти підрозділи СМЕРШ. Вони займалися пошуком колишніх і потенційних майбутніх опонентів СРСР – українських і російських емігрантів. Оперативна довідка на *руського емігранта* Пилипа Яковича Чорного була складена 25 листопада 1944 р. З неї випливало, що він народився 1889 р. у містечку Іллінці Липовецького повіту Київської губернії, нині місто, центр Іллінецької міської територіальної громади Вінницької області у родині селянина. На момент написання довідки він проживав у м. Смедерево по вул. Неманьїна, 24. Вказувалося, що служив у Добровольчій армії в чині капітана. 1920 р. евакуювався з Криму. Через Константинополь прибув до КСХС, де згодом очолив *націоналістичні* організації Українську громаду та Союз українських організацій Югославії, мав зв'язок з Урядом УНР в еміграції. Зі слів колишнього радянського агента в Белграді, югославського комуніста і члена Смедерівської міської управи Івана Онисимовича Зав'ялова та заарештованого керівника місцевого осередку російської партії *Национальный союз нового поколения* Миколи Івановича Чуракова, П. Чорний був кандидатом на посаду військового міністра УНР в еміграції (ГДА СБУ: 1а), що, на думку автора, не відповідає дійсності. У довідці йшлося також, що вона складена на основі особистих показів П. Чорного. Ймовірно того ж дня його було затримано.

Перший допит відбувся 28 листопада 1944 р. У ньому зазначалося, що П. Чорний походив із селян-бідняків, мав нижчу освіту (4 класи гімназії), югославське підданство. Був одружений. Дружина – Чорна Людмила

Семенівна, 1891 року народження, мешкала у будинку по вулиці Неманьїна, 24 (ГДА СБУ: 5).

Зауважимо, що невдовзі після народження П. Чорного батьки по службі переїхали до Одеси, де і пройшли його молоді літа. Під час Першої світової війни служив ад'ютантом штабу 3-ї Заамурської дивізії. У середині 1917 р. його призначили особистим ад'ютантом командувача військ Приамурського округу. На початку 1918 р. командувача разом з ад'ютантом заарештували і відправили під охороною 11 матросів до Петрограда, але звідти П. Чорному вдалося втекти до Києва, де при владі вже був гетьман П. Скоропадський. Вступив до української армії, служив курсовим старшиною в Інструкторській школі. Напередодні повстання проти гетьмана захворів і виїхав додому на лікування. Після видужання був мобілізований до Добровольчої армії генерала П. Денікіна, служив у штабі в Одесі (ЦДАГО: 82-82зв).

У листопаді 1920 р. у складі *Русской армии* генерала П. Врангеля П. Чорний евакуювався з Криму. Невдовзі прибув до КСХС. Спочатку жив у містечку Бочар (Банат), де працював ремонтником на залізниці. У 1921 р. переїхав до м. Великий Бечкерек (Зренянин). Працював муляром у залізничній майстерні. У 1925-1944 рр. жив у м. Смедерево. Останнє місце роботи – урядовець залізничної майстерні. У 1920-1934 рр. був членом тамтешньої російської колонії. Потім набув югославське підданство.

У 1929 р. з його ініціативи у Смедерево була заснована культурно-просвітня організація під назвою Українська громада *Кобзар* (УГК)¹. Був керівником її управи до 1934 р. У протоколі допиту зазначено, що ця організація дотримувалася ідеї незалежності України та підтримувала Уряд УНР в еміграції. 1930 р. П. Чорний встановив зв'язок із представником військового міністра УНР на Балканах і в Туреччині полковником Василем Филоновичем, який, проживаючи в Чехословаччині, спрямовував діяльність УГК. Громада налічувала 14 членів. Крім того, в Югославії діяли Українські громади в Белграді, Великому Бечкереку та Суботиці, які у своїй діяльності орієнтувалися на Державний Центр УНР в еміграції на чолі з Андрієм Лівичьким, а також Українське товариство *Просвіта* (УТП) в Белграді, яке перебувало під впливом Організації українських націоналістів на чолі з

¹ Статут УГК затверджено 1931 р.

Євгеном Коновальцем. УТП, зі слів П. Чорного, мало філії у Новому Саді та Загребі. Насправді у 1930-х рр. філій було більше.

П. Чорний свідчив, що до складу Уряду УНР в еміграції належали Андрій Лівницький (голова УНР, Париж²), Олександр Шульгин (міністр закордонних справ, Париж), Василь Сальський³ (військовий міністр, Варшава), Удовиченко (помічник військового міністра, Париж)⁴, Іларіон Косенко (помічник міністра закордонних справ, Париж)⁵, Василь Филонович (представник військового міністра УНР в еміграції для Болгарії, Румунії та Югославії, Прага)⁶. Серед керівників націоналістичного руху йому були відомі імена Євгена Коновальця й Андрія Мельника.

За свідченнями П. Чорного, до складу УГК входили Дмитро Пилипович Простаченко, Антін Іванович Медведєв, Іван Денисович Коробко, Борис Миколайович Жежиленко (Жижиленко), Олександр Георгійович Бєлий, Олександр Дейнега, Семен Гарецький (Горєцький), Василь Гордієнко, Федот Олексійович Губенко, Іван Порфірович Сурмач, Федір Федорович Дворецький, Андрій Фоминець.

На запитання слідчого щодо його кандидатури на пост військового міністра УНР П. Чорний категорично заперечив це твердження, оскільки жоден із членів Уряду УНР в еміграції його не знав, а зв'язок із унерівським середовищем він підтримував через представника військового міністра УНР в еміграції на Балканах і в Туреччині В. Филоновича. Насправді такі чутки поширювали тамтешні російські емігранти.

П. Чорний стверджував, що у Смедерево діяли осередки *Русского общевоеинского союза* (РОВС), *Национально-трудового союза нового поколения* (НТС), *Младороссов* (ГДА СБУ: 5-11зв).

30 листопада 1944 р. Головне управління контррозвідки СМЕРШ 2-го Українського фронту схвалило постанову про арешт та обшук П. Чорного.

² Насправді А. Лівницький проживав у Польщі (Тарнів, Варшава).

³ Насправді Володимир Сальський.

⁴ Йдеться про Олександра Удовиченка – представника військового міністра УНР у Франції, голови Товариства бувших вояків Армії УНР у Франції.

⁵ І. Косенко був адміністратором паризького тижневика «Тризуб» – друкованого органу УНР в еміграції.

⁶ Насправді В. Филонович був представником військового міністра УНР в еміграції на Балканах (Болгарія, Югославія) та в Туреччині.

Його звинуватили у злочинах, передбачених статтею 58-4 Кримінального кодексу РСФСР (ГДА СБУ: 2-4).

У додатковому протоколі допиту від 5 грудня 1944 р. П. Чорний уточнив наведену вище інформацію. Так, з Василем Филоновичем він познайомився завдяки одному з керівників Української громади в Белграді Василю Андрієвському. 1930 р. той допоміг налагодити листування з керівником Товариства кубанців ім. Якова Кухаренка в Празі, студентом Української господарської академії в Подєбрадах Петром Яковенком. Йшлося про пересилку українським емігрантам в Югославії українських книг та журналів з Чехословаччини. Згодом він листовно познайомив П. Чорного з В. Филоновичем. Представник військового міністра УНР на Балканах цікавився становищем української еміграції в Югославії, надавав поради щодо активізації роботи УГК, об'єднання емігрантів навколо Уряду УНР в еміграції (було підписано колективне звернення про добровільне підпорядкування УГК Уряду УНР), підготовки до участі у можливому збройному повстанні в Україні тощо. Деякі члени з числа кубанських козаків не погодилися з таким напрямом діяльності Громади і 1931 р. вийшли з її складу та долучилися до тільки-но створеного у Смедерево осередку *Вільного козацтва*. Серед них – І. Сурмач, В. Гордієнко, С. Горецький, А. Фоминець та О. Дейнега. Голова управи УГК засвідчив, що з В. Филоновичем підтримували зв'язок також керівники українських громад в Белграді і Великому Бечкереку В. Андрієвський та Микола Мельничук (ГДА СБУ: 15-16зв).

Зауважимо, що П. Чорний розпочав листуватися з В. Филоновичем у січні 1929 р, а не 1930 р. (ЦДАГО: 81).

Щодо створення Союзу українських організацій Югославії (СУОЮ), П. Чорний зазначив, що ініціаторами об'єднавчого з'їзду виступили В. Филонович й В. Андрієвський. Сам форум відбувся у вересні-жовтні 1931 р. в Белграді у приміщенні Української громади по вул. Негушева, 41 (кафан Грантовац). Його мета – об'єднання всіх українських організацій в Югославії, учасники – від Української громади в Белграді Григорій Шевчик (адвокат в м. Пожаровац), В. Андрієвський, Мар'ян Тумір і Леонід Богунець (Баганець), УГК П. Чорний і Б. Жежиленко, Української громади у Великому Бечкереку М. Мельничук (голова), Степан Третевич (секретар), Українського товариства *Просвіта* у Новому Саді Борис Мартос (секретар), всього 9 осіб. Рішення з'їзду – створення СУОЮ, прийняття його статуту, обрання управи у складі Г. Шевчика (голова), В. Андрієвського (секретар), М. Тумір, Л.

Богунця, М. Мельничука (члени) та ревізійної комісії – Б. Мартоса (голова), П. Чорного і Б. Жужиленка (члени). На з'їзді, що відбувся 1932 р., головою управи обрали В. Андрієвського, а новим членом управи – П. Чорного. Решта залишилися з попереднього складу. У зв'язку з бездіяльністю Б. Жежиленка його виключили зі складу ревізійної комісії (ГДА СБУ: 16зв-19).

Слід зазначити, що П. Чорний входив до складу керівних органів (управи та ревізійної комісії) СУОЮ до 1937 р. (З'їзд, 1937: 10), хоча про це на допитах не згадував.

П. Чорний стверджував, що у 1931 р. в Празі відбулася конференція представників українських емігрантських організацій. Громади Югославії представляв обраний з'їздом СУОЮ В. Андрієвський. Після повернення в Югославію він поінформував про форум, в якому взяли участь близько 40 представників різних українських організацій з кількох країн Європи. Проводив конференцію міністр закордонних справ УНР в еміграції О. Шульгин, який виголосив доповідь про розгляд українського питання на міжнародній арені. У 1932 р. в Празі відбулася наступна конференція. З'їзд СУОЮ обрав делегатами В. Андрієвського і П. Чорного, але жоден з них не поїхав до чехословацької столиці через відмову югославської влади видати закордонний паспорт. Але на конференцію була надіслана підготовлена з'їздом СУОЮ і підписана В. Андрієвським доповідь про життя та діяльність українських організацій в Югославії (ГДА СБУ: 15-20).

Зауважимо, що I конференція українських емігрантських організацій відбулася не 1931 р., як стверджував П. Чорний, а 25-26 червня 1929 р. у Празі, на якій В. Андрієвський виголосив доповідь про становище української еміграції в Югославії (Учасник конференції, 1929: 46-48).

У протоколі допиту від 23 грудня 1944 р. йшлося як про життєвий шлях Пилипа Яковича в Україні та в еміграції. У грудні 1919 р. він служив у мобілізаційному відділі штабу Новоросійського округу білої армії Денікіна, що дислокувався в Одесі. Після розгрому армії А. Денікіна евакуювався до Криму, де з лютого 1920 р. служив у мобілізаційному відділі штабу генерала Врангеля. 30 жовтня того ж року у складі *Русской армии* евакуювався до Туреччини, а в грудні 1920 р. виїхав до КСХС. До лютого 1921 р. перебував на карантині у різних місцях. Отримавши дозвіл на проживання, оселився у с. Бочар. Упродовж 4-х місяців працював на ремонті залізничних шляхів. Наприкінці липня того ж року переїхав до м. Великий Бечкерек, де до серпня 1925 р. працював муляром у залізничній майстерні. Потім переїхав до м. Смедерево. До вересня 1926 р. працював муляром на фабриці *Сартид*, до

грудня 1930 р. – ремонтником у залізничній майстерні, до 1934 р. – службовцем у тій же майстерні. У зв'язку із набуттям югославського підданства був переведений у розряд державних чиновників, працював там же.

Щодо утворення Української громади *Кобзар* П. Чорний зазначив, що у 1929 р. при Смедерівській залізничній майстерні існував аматорський драматичний гурток, що складався з емігрантів – кубанських козаків й українців. Тоді у нього та І. Коробка виникла думка створити на базі гуртка культурно-просвітню організацію. Порадившись зі своїми колегами, звернувся за допомогою до керівника Української громади в Белграді В. Андрієвського і на початку 1930 р. отримав від нього статут. Ініціативна група схвалила цей статут і подала на затвердження до Міністерства освіти. Головною метою організації було об'єднання українців-емігрантів, налагодження дружніх відносин між сербським й українським народами та надання взаємодопомоги членам громади. Того ж року статут був затверджений. Невдовзі УГК задекларувала свою прихильність до Уряду УНР в еміграції, з представником якого В. Филоновичем П. Чорний встановив зв'язок ще наприкінці 1929 р. З Праги надсилалися книги, тексти п'єс, журнали *Тризуб* (Прага), *Гуртуймося* (Прага), *Табір* (Варшава) та *Бюлетень УНР* (ГДА СБУ: 23-29).

Зауважимо, що на сторінках паризького тижневика *Тризуб* зазначалося, що наприкінці 1925 р. у Смедерево з ініціативи П. Чорного утворилася група українських емігрантів, яка згодом заснувала Український аматорський гурток, на основі якого виникла Українська громада *Кобзар*, яка у 1931 р. налічувала 56 членів, більшість з яких склали кубанські козаки (Українська, 1931: 44).

На запитання слідчого про його практичну антирадянську діяльність П. Чорний відповів, що 1929 р. створив УГК, а в 1931-1934 рр. керував нею, встановив зв'язок з Урядом УНР в еміграції, пропагував ідеї УНР та виконував завдання Уряду УНР, організовував читання та вивчення антирадянської літератури. Діяльність *проти СРСР* здійснювалася виключно за рахунок членських внесків. Щодо фінансування Уряду УНР в еміграції, то воно здійснювалося урядами Франції, Польщі та Чехословаччини. Таке припущення П. Чорному висловив В. Андрієвський (ГДА СБУ: 32-33).

Насправді Пилип Якович достеменно знав, що Польща фінансувала Уряд УНР та його представництва у різних країнах, зокрема і в Югославії, оскільки знав це від В. Филоновича та за його завданням декілька разів

зустрічався з послом Польщі в Югославії Владиславом Гюнтером (Власенко, 2021: 164, 169-170). Щодо припущення факту фінансування Францією та Чехословаччиною Уряду УНР в еміграції, то воно нічим не підтверджене.

На цьому ж допиті Пилип Якович навів короткі біографічні дані на членів УГК Б. Жежиленка (з Катеринославщини), Д. Простаченка (з Києва), А. Медведєва (уродженець Миколаєва), І. Коробка (з Харківщини), О. Дейнегу, В. Гордієнка, С. Горецького, А. Фоменця, І. Сурмача (всі кубанські козаки), навів прізвища знайомих йому членів Української громади в Белграді В. Андрієвського, М. Туміра, Л. Баганця (з Катеринославщини), Української громади у Великому Бечкереку М. Мельничука (з Дніпропетровщини), С. Третевича, Українського товариства *Просвіта* у Новому Саді Жаботинського, Б. Мартоса, Української громади в Суботиці І. Черевка та керівника Українського товариства *Просвіта* в Загребі Вирановського⁷ (ГДА СБУ: 23-41).

26 грудня 1944 р. у висновку по слідчій справі старший оперуповноважений відділу контррозвідки *Смерш* 295 Ново-Московської Червонопрапорної винищувальної авіаційної дивізії капітан Боботін зазначив, що, враховуючи те, що П. Чорний є громадянином Югославії і його ворожа діяльність відбувалася на території цієї держави, П. Чорного слід передати Відділу Захисту Народу Югославії. 29 грудня 1944 р. цей висновок затвердив заступник начальника Головного управління контррозвідки СМЕРШ генерал-лейтенант Селівановський (ГДА СБУ: 47-48).

У постанові щодо передачі справи до архіву йдеться про те, що 30 грудня 1944 р. в одному з белградських таборів Відділу Захисту Народу Югославії Пилипа Яковича Чорного розстріляли (ГДА СБУ: 49).

У зв'язку з тим, що обвинувачення П. Чорному не висувалося, свідки не допитувалися, судові і позасудові рішення у справі та докази скоєння ним контрреволюційних злочинів відсутні, 12 березня 1998 р. Генеральна прокуратура України схвалила висновок про те, що на П. Чорного поширюється дія статті 1 Закону України *Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні* від 17 квітня 1991 р.

Отже, архівно-слідча справа П. Чорного є важливим джерелом не тільки щодо біографії одного з провідних діячів української політичної еміграції в Югославії, але і з історії українських громадських організацій у

⁷ Насправді Василя Войтанівського.

цій країні. Загалом подана заарештованим інформація відповідає дійсності, різниться лише у деталях (датах, прізвищах). Незважаючи на те, що важливі аспекти своєї політичної діяльності та заходів української еміграції в Європі взагалі й Югославії зокрема П. Чорний приховав, це не допомогло йому вижити. По-іншому склалася доля інших провідних діячів української політичної еміграції в Югославії, зокрема В. Андрієвського та М. Туміра, які співпрацювали з окупантами під час Другої світової війни. Їх заарештували 1946 р., переправили до України і там засудили до 10 років позбавлення волі.

ДЖЕРЕЛА

- Haluzevyi derzhavnyi arkhiv Sluzhby bezpeky Ukrainy, f. 6, op. 1, spr. 73927 fp, 54 ark.
Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv hromadskykh obiednan Ukrainy, f. 269, op. 2, spr. 271, 206 ark.

ЛІТЕРАТУРА

- Hula O. (2018). Diialnist ukrainskykh kulturno-prosvitnytskykh orhanizatsii u Korolivstvi SKhS/Yuhoslaviia yak chynnyk zberezhenia natsionalnoi identychnosti (1918-1941 rr.). *Chasopys ukrainskoi istorii*, 37, 30-38. (Cirillic).
- Zizd (1937). Zizd Soiuzu ukrainskykh orhanizatsii v Yuhoslavii. *Tryzub*, 46, 10. (Cirillic).
- Kozlitin V. (1996). Ukrainski hromadski orhanizatsii v Yuhoslavii (20-30-ti rr. XX st.). *Ukrainska diaspora*, 9, 52-69. (Cirillic).
- Narizhnyi S. (1999). Ukrainska emihratsiia: Kulturna pratsia ukrainskoi emihratsii 1919-1939. Kyiv : Vyd-vo im. Oleny Telihy. 271 s. (Cirillic).
- Ukrainska (1931). Ukrainska hromada «Kobzar» u Smederevi. *Tryzub*, 29-30, 44. (Cirillic).
- Uchasnyk konferentsii (1929). Persha konferentsiia ukrainskoi emihratsii. *Tryzub*, 29-30, 40-46. (Cirillic).
- Vlasenko V. (2011). Do istorii mizhvoiennoi ukrainskoi politychnoi emihratsii na Balkanakh. *Pamiatky: arkheohrafichniy shchorichnyk*, 12, 124-145. (Cirillic).
- Vlasenko V. (2012). Shevchenkivski sviata mizhvoiennoi ukrainskoi emihratsii v Yuhoslavii (za materialamy paryzkooho tyzhnevnyka "Tryzub"). *Veličina*

- malih jezičkih, književnih, kulturnih i istorijskih tradicija : zbornik radova.* Novy Sad : Filozofsky fakultet. 95–105. (Cirillic).
- Vlasenko V., Huzun V. (2016). Natsionalno-demokratyčne seredovysheche mizhvoiennoi ukrainskoi emihratsii v krainakh Pivdenno-Skhidnoi Yevropy. *Sumska starovyna*, XLVIII, 25-49. (Cirillic).
- Vlasenko, V. (2017). Hromadski orhanizatsii ukrainskoi emihratsii v Serbii u mizhvoiennyi period. U: *Ukrajnistika i slovenski svet: zbornik naučnih radova / Filološki fakultet u Beogradu*, gl. ur. Lj. Popović. Beograd: Filološki fakultet. 436–446. (Cyrillic).
- Vlasenko V. (2018). Biblioteki i kluby ukrainskoi politychnoi emihratsii na Balkanakh u mizhvoiennyi period. *Rusynystychny studyi*, 2, 188-199. (Cirillic). doi 10.19090/rs.2018.2.188-199
- Vlasenko V. (2019a). Mizhvoienna ukrainska politychna emihratsiia v Yuhoslavii: vidnosyny z vladoiu. *Ukraina dyplomatychna*, XX, 132–140. (Cirillic).
- Vlasenko V. (2019b). Ukrainska i rosiiska emihratsiia v Yuhoslavii v mizhvoiennyi period: vzaiemyny. *Lemky, boiky, hutsuly, rusyny – ystoria, suchasnost, materyialna y dukhovna kultura : zbornik naukovykh robotokh / [redaktore Ya. Ramach, R. Drozd]*. Novy Sad : Filozofsky fakultet ; Słupsk : Akademia Pomorska. 223-240. (Cirillic).
- Vlasenko V. (2020). Teatralne mystetstvo v seredovyshchi mizhvoiennoi ukrainskoi politychnoi emihratsii v Yuhoslavii. *Rusynystychny studyi*, 4, 23-37. (Cirillic). doi 10.19090/rs.2020.4.23-37
- Vlasenko V. (2021). Mizhvoienna polska dyplomatiia i ukrainska politychna emihratsiia na Balkanakh (Bolhariia, Rumuniia, Yuhoslaviia). *Ukraińcy i ich sąsiedzi na przestrzeni wieków: polityka, gospodarka, religia, kultura i życie codzienne* [Redakcja naukowa R. Drozd, B. Halczak]. T. II. Słupsk–Warszawa. 157-174.

Valeriy Vlasenko

PYLYP CHORNY'S CIVIL-POLITICAL ACTIVITY IN YUGOSLAVIA

(based on the materials of his archive-investigation file)

Summary

The milestones of Pylyp Chorny's (one of the leaders of the Ukrainian political immigration in the interwar Yugoslavia) biography and civil-political activity are highlighted on the base of the documents and materials of the archive-investigation file which is kept in the Sectoral State Archive of the Security Service of Ukraine. The

attention is paid to his activity as the head of the Ukrainian community “Kobzar” in the town of Smeredovo and the Union of Ukrainian organizations in Yugoslavia, as a representative of the UNR’s Ministry of War in exile in Yugoslavia, his participation in the uniting movement of the Ukrainian immigration in Europe. The conclusion is made about the fact that Pylyp Chorny’s archive-investigation file is an important source not only concerning his biography, but also the history of Ukrainian civil organizations in this country. In general, the provided information was accurate and differed only in details (dates and surnames). Despite the fact, that the important aspects of his political activity and steps, taken by the Ukrainian political immigration in Europe in general and Yugoslavia in particular, were covered up by Pylyp Chorny, it didn’t help him survive. In a month after the arrest, he was handed over to the Department of defending the people of Yugoslavia. He was executed on the 30th of June 1940. In 1998 Pylyp Chorny was rehabilitated in Ukraine.

Keywords: archive-investigation file, interrogation, Pylyp Chorny, SMERSH, Ukrainian immigration, Yugoslavia.

